

**Національний аграрний університет
ННІ земельних ресурсів та правознавства
Юридичний факультет**

**Академія наук
вищої освіти**

**Студентська організація
юридичного факультету**

**Наукове товариство
студентів-правників
НАУ**

**Спілка юристів
юридичного факультету**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених

**"АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ І СТАЛОГО РОЗВИТКУ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ",**

присвяченої 110-річчю Національного аграрного університету

(18 квітня 2008 р.)

Київ - 2008

УДК: 34:338.439.02:63 «743» (477)

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених "Актуальні проблеми правового забезпечення національної продовольчої безпеки і сталого розвитку сільського господарства України", присвяченої 110-річчю Національного аграрного університету

Редакційна колегія:

Головний редактор: Даниленко А.С., доктор економічних наук, професор, академік УААН, директор НШ земельних ресурсів та правознавства НАУ

Заступник головного редактора: Курило В.І., кандидат юридичних наук, доцент, декан юридичного факультету НАУ

Члени редакційної колегії:

Єрмоленко В.М., кандидат економічних наук, доцент

Качур В.О., кандидат юридичних наук, доцент

Шамрай В.О., доктор наук з державного управління, кандидат юридичних наук, професор

Відповідальний секретар та відповідальний за випуск: Тригуб А.Ю., голова Наукового товариства студентів-правників НАУ

Рецензенти:

Копиленко О.І. доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік АПрН України

Статівка А.М. доктор юридичних наук, професор, професор кафедри аграрного права Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого

Актуальні проблеми правового забезпечення національної продовольчої безпеки і сталого розвитку сільського господарства України: Збірник наукових праць / Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених, присвяченої 110-річчю Національного аграрного університету. Ред. кол.: А.С. Даниленко, В.І. Курило та ін. - К.: НАУУ. - 2008. - 364 с.

Рекомендовано до друку Вченою Радою Навчально-наукового інституту земельних ресурсів та правознавства Національного аграрного університету, протокол № 8 від 10 квітня 2008 року.

Оргкомітет Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених "АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРОДОВОЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ", присвяченої 110-річчю Національного аграрного університету, не завжди поділяє думку учасників. Повну відповідальність за достовірність поданого матеріалу несуть учасники та їх наукові керівники.

Адреса оргкомітету:

03040, Київ, вул. Васильківська, 17, юридичний факультет, кімната 229

©2008, Національний аграрний університет України

ТЕОРЕТИКО-ІСТОРИЧНІ ТА КОНСТИТУЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРОДОВОЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І СТАЛОГО РОЗВИТКУ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

*Ануфрієнко Олександр Анатолійович,
к.ю.н., доцент кафедри менеджменту і права
Луганського національного
аграрного університету*

Пізнання й перетворення аграрного права України

З'ясування мети подальшого пізнання й перетворення української правової дійсності, пов'язаної з аграрним сектором, доцільно розпочати з розгляду ідеї аграрного права України початку ХХІ ст. в структурному плані. Відомо, що ідея права припускає наявність суб'єктивної (антропологічної) компоненти, яка містить інформацію про те, хто здатний бути суб'єктом права, на кого воно орієнтується (таким суб'єктом є той, хто вміє відрізнити цінне від нецінного); аксіологічної компоненти, яка являє собою систему цінностей, що реалізується у праві (виражається в інтегральному понятті справедливості); деонтологічної компоненти, яка виступає у вигляді ідеї повинності (виражає єдність прав і обов'язків). Саме аксіологічний (ціннісний) компонент має вирішальне значення для ідеї права. А реалізація принципу справедливості в умовах України початку ХХІ ст. видається неможливою без відродження, насамперед, духовної культури українських громадян.

Не викликає сумніву той факт, що за відсутності людини взагалі не може існувати й будь-яке позитивне право, в тому числі й аграрне. Тому з'ясування умов належного становища людини, що бере участь в аграрних відносинах, є важливою умовою визначення ідеї аграрного права України початку ХХІ ст. В нашому випадку до суб'єктивної (антропологічної) компоненти можна віднести всіх осіб (суб'єктів аграрного господарювання), що мають відношення до сфери сільськогосподарського виробництва та пов'язаної з нею діяльності.

Вочевидь, велика частка суб'єктів вищенаведених правовідносин має амбівалентну правосвідомість, правовий нігілізм, низький рівень правової культури. Видається, що це пов'язано з системою цінностей, які реально панують у свідомості українців-аграріїв. Здебільшого головним принципом дій зазначених осіб є матеріальне збагачення «будь-якими засобами». Це становище веде до морального зубожіння суб'єктів агропромислового комплексу і, як наслідок, вимирання українців взагалі.

Аксіологічна компонента, на нашу думку, повинна мати основоположною складовою духовність. Саме принцип духовності, як категорія людського буття, що виражає його здатність до творення культури та самотворення, має бути ос-

недостатня вимогливість з боку Державної екологічної інспекції, територіальних органів Міністерства охорони навколишнього природного середовища (Мінприроди), органів виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо реалізації заходів із зменшення забруднення атмосферного повітря та не стимулювання впровадження системи екологічного управління (екологічного менеджменту) ДСТУ 180 14000 на підприємствах;

у регіонах, де відмічено підвищені рівні забруднення атмосферного повітря, не розроблено відповідні регіональні програми оздоровлення атмосферного повітря;

міські та районні ради не вимагають від підприємств безумовного виконання природоохоронних заходів, передбачених Програмою А, не заслуховують виконання заходів на сесіях і колегіях.

відсутність затверджених методик розрахунку викидів від неорганізованих джерел викидів підприємств чорної і кольорової металургії, коксохімії, що робить неможливим виставити претензію, перевірити достовірність збору за забруднення атмосферного повітря.

Розв'язання зазначених вище еколого-правових проблем охорони атмосферного повітря гарантуватиме забезпечення населення високоякісними та екологічно чистими продуктами харчування.

Література:

1. Закон України «Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 років» (Відомості Верховної Ради (ВВР, 2001, №1, с. 52)
2. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» (Відомості Верховної Ради України (ВВР, 2004, №49, ст. 527)

*Романко Світлана Миколаївна,
асистент кафедри теорії та історії держави і права
Прикарпатського національного університету
ім. Василя Стефаника*

Превентивні заходи забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції в національному та європейському законодавстві

Співпраця у сфері охорони навколишнього середовища і її потенційною перспективою вступу України до ЄС є одним із пріоритетних напрямків взаємодії України та ЄС. Однією з умов прийняття ЄС нових країн-членів, є адаптація їх внутрішнього законодавства до законодавства ЄС. Законодавство ЄС регулює переважно організаційно-правову підсистему забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції. В Україні положення нормативно-правових актів ЄС у цій сфері знайшли відображення в ряді законів України [1], [2], [3], [4], [5], [6]. Крім того, ведеться постійна робота по гармонізації вітчизняного законодавства у сфері безпеки сільськогосподарської продукції з відповідним законодавством ЄС, зокрема, про це свідчать п.1, 2, 3, 5, 6, 7-9 Плану заходів щодо підвищення якості м'ясо-молочної продукції, затвердженого Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 року № 655-р [7] та п.8 Розпоряджен-

ня Кабінету Міністрів України «Про затвердження заходів щодо виконання у ЧНУ році Плану дії Україна - ЄС» від 26 квітня 2007 року №238-р [8].

В 2004 році в ЄС у сфері забезпечення безпеки харчової продукції, зокрема імідажу тварини згідно з 17 діючих директив у сфері забезпечення безпеки харчової продукції було утворено чотири - Регламент ЄС 852/2004 про гігієну продуктів харчування [9], Регламент ЄС 853/2004 про спеціальні правила гігієни для продуктів тваринного походження [10], Регламент ЄС 854/2004 про спеціальні правила офіційного контролю продуктів тваринного походження, призначених для споживання людиною [11] та Директива 41/2004/ЄС про відміну імкних Директив стосовно гігієни харчування і здорових умов для виробництва імідажу на ринку деяких продуктів тваринного походження, призначених А) для споживання людиною, а також внесення змін до Директив 89/62/ЄЕС і 90/18/ЄЕС та Рішення 95/408/ [9]. Із часу їх прийняття розпочався новий етап імідажу екологічної безпеки продукції тваринництва, рослинництва та харчової продукції в ЄС, який триває і досі. Регламент ЄС №852/2004 встановлює спеціальні правила гігієни харчових продуктів для європейських підприємств харчової промисловості. При цьому ст.1(2) вносить застереження, що дія Регламенту не поширюється на первинне виробництво і зберігання продуктів, призначених для наступного домашнього споживання. П.13 Преамбули підкреслює, що система HACCP - це інструмент допомоги операторам по виробництву імідажу безпечної продукції, а не метод саморегулювання і заміна офіційною контролю за безпекою продукції, а п.15 визнає, що є такі випадки, коли не можна застосувати принципи HACCP. Тому особливу увагу слід приділяти національним превентивним заходам забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції. Найвні в чинному українському законодавстві види імідажу можна поділити на кілька груп: 1. Експлуатаційний дозвіл на виробництво певного виду продукції та атестація виробництва та реєстрація імідажу проводять певну діяльність. 2. Атестація виробництва у сфері молока та молочної продукції, реєстрація осіб, які здійснюють діяльність пов'язану з виробництвом та обігом рослин, реєстрація тваринницьких потужностей, які використовують тварин: для власного споживання, а також реєстрація утримуваних з імідажу смисловою метою тварин, ветеринарних препаратів, кормів, добавок, преміксів чи діяльності з неістівними продуктами тваринного походження операторами експлуатаційних потужностей. 3. Стандартизація та сертифікація. 4. Видача документів придатності продукції до споживання - декларація виробника щодо імідажу харчових продуктів, свідоцтво про якість; ветеринарні документи (ветеринарна довідка, ветеринарна картка та ветеринарно-санітарний паспорт на імідажу, ветеринарне свідоцтво, ветеринарний сертифікат); фітосанітарний і карантинний сертифікати та карантинний дозвіл на імідажу; гігієнічний сертифікат. 5. Етикетування та маркування.

Регламент ЄС № 853/2004 закріплює у Додатку I необхідність акредитації імідажу виробників та маркування шляхом нанесення ідентифікаційної позначки із назвою країни виробника та кодом стандарту 180 і реєстраційним номером підприємства, а також цілі застосування процедур, які ґрунтуються на принципах HACCP та інформацію щодо харчового ланцюжку. Додаток H1 встановлює спе-

цифічні вимоги до транспортування тварин, вимоги до боєнь, до обробних підприємств, гігієнічні вимоги щодо забою тварин, гігієни під час різання та обвалки м'яса, екстрений забій за межами бійні, а також в главі VII зберігання та транспортування різних видів м'яса; молока та сировини в цілому. Варто зауважити, що Регламент ЄС № 854/2004 встановлює спеціальні гігієнічні вимоги щодо організації офіційного контролю продукції тваринного походження, призначеної для споживання людьми і служить логічним продовженням Регламенту ЄС № 853/2004. Результатом контролю є проставлення «відмітки здоров'я» на продукції тваринництва. В Україні згідно п.2 ч.2 ст.11, ч.8, 13, 14 ст.33, ч.4 ст.35 Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів» передбачено нанесення ветеринарним інспектором позначки придатності для споживання людиною на туші тварин або їх частини, одиницю упаковки або контейнер з необробленими харчовими продуктами тваринного походження, поєднане із видачею відповідного ветеринарного документа. На протипагу цієї процедури можливе також нанесення ветеринарним інспектором насічки на непридатну для споживання тушу тварини (ч.4.5 ст.35, ч.3-6ст.37 цього Закону). На відміну від Регламенту ЄС № 852/2004, Регламент ЄС № 853/2004 та Регламент ЄС № 854/2004 повинні застосовуватись при оптовій торгівлі тваринницькою продукцією. Дуже позитивним, на нашу думку, є те, що Регламенти ЄС № 852/2004 та 853/2004 повторюються тільки в загальних положеннях - щодо концепції відстеження походження продукції на всіх етапах харчового ланцюга, застосування принципів системи НАССР та використання деяких однакових дефініцій. Регулюють же вони, незважаючи на близькість сфер безпеки харчових продуктів та безпеки тваринницької продукції та сировини, все-таки різні питання. Безумовно, функціональна підсистема механізму забезпечення екологічної безпеки тваринницької продукції повною мірою розкрита саме в Регламенті ЄС № 853/2004 та Регламенті ЄС № 854/2004. На нашу думку, варто запозичити корисний для України досвід регулювання екологічної безпеки продукції тваринництва та сировини з нього в одному нормативно-правовому акті, а не відділяти кожен різновид продукції тваринництва в окремий нормативно-правовий акт, як це зараз зроблено в Україні з молоком та молочними продуктами [2], рибопродуктами [3], м'ясом [12]. Причому ці Закони містять багато відсилочних норм. Кодифікація цих норм в Харчовий Кодекс України могла б позитивно вплинути на якість нормативно-правового регулювання безпеки сільськогосподарської продукції. Діючий Закон України «Про безпечність та якість харчових продуктів», що цілком логічно, у видозміненому вдосконаленому вигляді також увійшов би до Харчового Кодексу. Доцільно було б розробити таку структуру цього Кодексу із врахуванням положень Міжнародного харчового кодексу та нормативних документів ЄС у цій сфері: Загальну частину - Глава I. Загальні положення безпеки харчових продуктів та сільськогосподарської продукції — визначення, мета, цілі, принципи регулювання безпеки харчової та сільськогосподарської продукції, застосування системи НАССР та втілення принципу простежуваності походження товару, оцінка ризиків у цій сфері. Глава II. Державне регулювання забезпечення безпеки харчових продуктів та сільськогосподарської продукції - офіційний контроль, торгівля. Глава III. Вимоги до підпри-

И пі харчової промисловості, в тому числі акредитація, реєстрація, відповідальність виробників, ведення ними обліку, маркування та Спеціальну частину, в
 • ми би регламентувалось забезпечення екологічної безпеки відносно окремих
 • н іі» продукції сільського господарства та сировини для харчової промислово-

Література

1. « Про безпечність та якість харчових продуктів»; Закон України від 06 вересня 2005 року Відомості Верховної Ради. - 2005. - № 50. - ст.533 з останніми змінами, внесеними Законом України від 31 травня 2007 року №1104-16/Відомості Верховної Ради України. - 2007. - №35. - ст.485
2. «Про молоко та молочні продукти»; Закон України від 24.06.2004 року № 1870-IV. Відомості Верховної Ради України. - 2004. - № 47. - ст.513
3. «Про рибу, інші живі водні ресурси та харчову продукцію з них»; Закон України від 6 лютого 2003 року № Відомості Верховної Ради України. - 2003. - №15 ст. 107 з останніми змінами, внесеними Законом України №1461-IV від 5 лютого 2004 року. Відомості Верховної Ради України. - 2004. - № 19. - ст.273.
4. «Про ветеринарну медицину»; Закон України від 25 червня 1992 року №2498-ХІІІ/Відомості Верховної Ради. - 1992, № 36, ст.531, зі змінами, внесеними Законом України № 361-У від 16.11.2006. - Відомості Верховної Ради. - 2007, №5-6. - ст.53
5. «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення»; Закон України від Відомості Верховної Ради. - 1994. - № 27. - ст.118, зі змінами, внесеними Законом України № 2137-IV від 2.11.2004. - Відомості Верховної Ради. - 2005. - №2. - ст.38
6. «Про карантин рослин» Закон України від 30 червня 1993 року № 3348-ХІІ/Відомості Верховної Ради. - 1993. - № 34. - ст.352, зі змінами, внесеними Законом України № 3369-IV від 19 січня 2006 року/Відомості Верховної Ради. - 2006.-№19-20.-ст.167.
7. План заходів щодо підвищення якості м'ясо-молочної продукції, затверджений Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 року № 655-р//Правова система «ЛІГА»
8. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження заходів щодо виконання у 2007 році Плану дій Україна - ЄС» від 26 квітня 2007 року №238-р//Правова система «ЛІГА»
9. Офіційний сайт інформаційного центру СФС www.wpa-info.org.ua/
10. Офіційний вісник Європейського Союзу від 30.05.2004 № Б 139/55, р.0045-00108
11. Офіційний вісник Європейського Союзу від 25.06.2004 № Б 155/206, р. 167-189
12. Офіційний сайт Інформаційного центру СФС www.wpa-info.org.ua/
13. Постанова Верховної Ради України «Про прийняття за основу проекту Закону України (№3332) про м'ясо та м'ясні продукти» від 8 червня 2007 року № 1164-V.

Дякевич Т.В. Окремі аспекти покращення економічного та екологічного становища в Україні.....	46
Єсіпюнок А.В. Місце і роль договору контрактації в аграрних відносинах.....	48
Кальна-Дубінок Т.П. Івасюк В.В. Теоретичне обґрунтування застосування системи машин для ефективного зерновиробництва в умовах СOT.....	52
Канарик Ю.С. Проблеми та деякі шляхи розвитку сільського зеленого туризму в Україні.....	57
Качурець Ч.І. Політико-правові аспекти трудової міграції громадян України закордон.....	60
Копач А.І. Сучасний стан розвитку законодавства в сфері екологічного сільського господарства.....	62
Костецька О.Л. До питання про правову охорону сільськогосподарських угідь.....	66
Куркова К.М. Генетично-модифіковані сорти рослин: стан проблеми.....	68
Льобчук О.М. Щодо правової регламентації використання генномодифікованих продуктів на території України.....	72
Мозальова М.В. Деякі питання проведення моніторингу ґрунтів.....	74
Новак Н.Б. Днк - технології (Поліморфізм ДНК за локусами молочної продуктивності української чорно-рябої породи ВРХ) та якість продовольства.....	76
Новак Т.С. До питання правового регулювання охорони праці у сільському господарстві України.....	78
Поліно А.В. Проблеми використання і охорони надр.....	80
Пустовіт О.Ю. Генетично змінені організми: варто чи ні?.....	83
Рибачек В.К. Еколого-правові проблеми охорони атмосферного повітря в контексті забезпечення продовольчої безпеки та сталого розвитку сільського господарства України.....	86
Романко С.М. Превентивні заходи забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції в національному та європейському законодавстві.....	88
Сидорова С.В. Актуальні питання правового забезпечення підвищення родючості ґрунтів.....	92
Синчанський С.О. Концепція сталого розвитку України: еколого-правові аспекти.....	94
Сіроштан Г.А. Проблеми правової охорони атмосферного повітря.....	%
Тарасюк Ю.О. Правове забезпечення поведінки з небезпечними відходами.....	98
Тригуб А.Ю. Державна підтримка АЛК України в умовах вступу до СOT.....	101
Улянич О.В. Екологічна чистота - проблема глобальна.....	105
Чурилова Т.М. Сільськогосподарська обслуговуюча кооперація як складова формування і розвитку інфраструктури аграрного ринку.....	107
Шароватова А.В. Проблеми правового регулювання розпаювання земель.....	110

Шелеп І.Ф. Процесуальний захист трудових прав та інтересів.....	112
Шолойко В.А. Суб'єкти права приватної власності на землі сільськогосподарського призначення.....	115
3. Правове забезпечення раціонального використання та охорони земельних ресурсів.....	118
Близнюк А.В. Проблеми раціонального використання та охорони земель рекреаційного призначення. Перспективи розвитку.....	118
Болобан О.Ю. Нераціональне використання земель.....	120
Бульба А.О. Раціональне використання та охорона земель в Україні.....	121
Волонтир В.В. Проблеми раціонального використання, збереження і відтворення земельних ресурсів.....	126
Гавриленко М.І. Застосування норм адміністративного права при захисті прав землевласників, з метою раціонального використання та охорони земель.....	129
Грабовець Н.О. Принципи ведення державного земельного кадастру.....	132
Губар М.А. Недоліки законодавства щодо раціонального використання та охорони земель.....	135
Диптан С.А. Відповідальність за самовільне зайняття земельних ділянок.....	137
Донець О.В. Деякі особливості використання земель історико-культурного призначення.....	140
Євстаф'єва А.С. Контроль за охороною і використанням земель.....	142
Жорнова О.А. Причини виникнення проблем раціонального використання земель та охорони земель і необхідність їх розв'язання.....	145
Ільченко Р.С. Вплив господарської діяльності людини на раціональне використання і охорону земель.....	148
Кононенко Н.О. Характеристика організаційно-правового забезпечення раціонального використання земель та інших природних ресурсів у процесі виробничо-господарської діяльності суб'єктів аграрного підприємства.....	150
Липовецький А.В. Землеустрій - як один з шляхів вирішення раціонального використання і охорони земель.....	152
Логвінова О.В. Проблеми розмежування понять „охорони земель" і „раціонального використання земель" в земельному законодавстві України.....	156
Макєва Г.Є. Вплив мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення на раціональне використання та охорону земель.....	158
Максименко О.А. Вплив законодавчого забезпечення регулювання ринку землі на раціональне використання і охорону земель.....	160
Мельник В.А. Особливості правової охорони ґрунтів.....	163
Павелківський О.В. Земельна реформа в Україні: наслідки і перспективи.....	і'